



הטרקלין

יאנוש קורצ'אק, כתבים ו, עמ' 95-99
תרגום: אורי אורלב

זה קרה בגימנים רחוקים, לפני הרבה מאוד זמן. אין כל תעוד אף לא אגדה המספרת על הגימנים ההם. במקום שם משתרעים היום האוקיאנוסים, היו אז יבשות, ובמקום שבו מתנשאת בגאווה בנין הפילהרמוניה – השתקשקו להם להנאתם פרישים. לא היו אז בתיספר מסחריים לנשים, ולא ערים ולא תכנית להקמת הגשר השלישי מעל הויסלה, ולא תכשירים לגדול שער, וגם לא מודרניזם.

בתוך יערות העד, שעוד לא הצעו למכירה בידי אצילים, מפני שהם עדין לא היו קימים, וגם המסחר עוד לא היה קיים. ביערות שלא נכרתו בידי היהודים ולא בידי הגרמנים, מפני שגם אלה ואלה עדין לא היו בעולם, שכנו פה ושמם כפרים קטנים. לכל דיר היתה בקתה קטנה, שפלה חדר אחד מואר ורחב ידים, חלקת שדה לעבוד ובהמות אחדות. פעם בשנה היו מחלקים מחדש את אדמות הכפר, מפני שבעל משפחה גדולה יותר היה זקוק למקום גדול יותר, הוא היה מקבל חדר גדול יותר. כאשר התחתן איש צעיר, היה כל הכפר מתגייס ליום עבודה אחד, כדי להכין לו משק. גימנים כאלה נקבעו מראש והיו כאלה בערך עשרים בכל שנה. מלבד זאת, איש לא עזר לזולתו וכל אחד עשה את הכל לעצמו: היה גם חקלאי, גם חיט, גם סנדלר ונפח, ועושה גלגלים לעגלות – בקצור, עסק בכל דבר ואף פעם לא היו מריבות בין בני האדם.

בערב, בקיץ, אחרי העבודה, היום כלם מתאספים בקרחת יער ומשוחחים: לאחד התקלקל דבר מה, לשני התקלקל משהו אחר; אחד צפה להמלטה, או ללדה, בתאריך זה או אחר. אבל היום גם בני אדם שינדעו לדבר נפה והכל הקשיבו להם ברצון, הקשיבו ברצון גם למי שינדע לחקות את שירת צפורי היער. אחרים ספרו דברים מעניינים: למשל, מיץ המופק מצמח זה או אחר עוזר לכאבי בטן, או שהמחרשה חודרת יותר עמק לאדמה כאשר מכופפים את קצה הלהב, או שטוב לחלב פרה בצורה כזאת או בצורה אחרת. הממציא דבר בצורה כזאת:

– הרעיון עלה בדעתי, נסיתי וניצא טוב. אולי זה שנה משהו.

– טוב, אפשר לנסות – היו עונים לו.

וכעבר זמן מה התקבל משהו חדש או שהוא נדחה.

אחר כך נבנתה בקתה רחבת ידים כדי שאפשר יהיה להתאסף בה בחורף. לאט לאט הכנסו שפורים שונים פה ושם...

עד שהתאספו השדים והרימו קול זעקה: איך זה שבני האדם מתקדמים ומתפתחים, והם קראו לאספה גדולה.

– מה לעשות – אמרו – כדי לקלקל את כל מה שעשו בני האדם?

אחד הציע דבר אחד, שני הציע משהו אחר, אבל הכל לא נראה להם מספיק טוב. עד שקם שד אחד, גויץ ומטפף, עם אגנים ענקיות, ואמר:

– שלחו אותי לארץ. תראו שאקלקל להם את הכל.

השדים פראו בצחוק, מפני שזה היה השד הטפף ביותר ושמו היה אפרון.

– נו – הם אומרים – לך, ושיפשוטו ממך שם את עורך.

וצריך לדעת שבאותם הימים לא היתה לשדים שליטה כלשהי על בני האדם. נרד אותו שד לאדמה ובא לכפר.

– באתי – אמר – מרחוק ואני רוצה להיות יחד אתכם.

במקרה נערכה למחרת החלקה השנתית של האדמה. לפיכך נתנו לו בקתה של חדר וחלקת שדה ואפרון התחיל לעבד. כך זה נמשך מספר שבועות.





עד שעָרַב אֶחָד אֶמַר אֶפְרוֹן בְּאַסְפָּה :

– מִחֵר כָּבֵד לֹא אָבֹא לְאַסְפָּה בְּעָרַב מִפְּנֵי שְׂאֲנֵי רוּצָה לִבְנוֹת לִי חֵדֵר נוֹסֵף.

כֵּלָם הִתְפַּלְאוּ מְאוֹד.

– לְמָה אַתָּה זָקוּק לְחֵדֵר נוֹסֵף? – שְׂאֵלוֹ.

– תִּרְאוּ כְּשֶׁאַסִּים.

כֵּלָם נִמְלְאוּ סִקְרָנוֹת

אֶפְרוֹן נִגַּשׁ לְעִבּוּדָה בְּמֶרֶץ. הוּא חָטַב עֲצִים, בִּקְעָ, נֶסֶר, עַד שֶׁהִזְעִיחַ נִטְפָּה מִמִּצְחוֹ. הִתְפַּלְאוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהִמְצִיטָרָה הַחֲדָשׁ טוֹרַח לִבְנוֹת חֵדֵר שְׁנֵי לְעֲצָמוֹ בְּמִקּוֹם לְנוּחַ יַחַד עִם כֵּלָם. הִתְפַּלְאוּ גַם שֶׁהַחֵבֵר הַחֲדָשׁ אֵינוֹ אֲכָל כְּמוֹ כֵּלָם, וְרַק שֵׁם בְּצַד כָּל יוֹם חֲרִיץ גְּבִינָה אֶחָד וְשׁוֹפֵף לְעֲצָמוֹ מִדָּה אַחַת שֶׁל קִמַּח, אֲבָל לֹא אִפֵּה מִמֶּנּוּ לֶחֶם.

לְבִסּוֹף הוּקַם הַחֵדֵר הַגָּדוֹל הַנוֹסֵף. הָיָה בּוֹ מִקּוֹם לְאֲנָשִׁים רַבִּים, וְעָמְדוּ בּוֹ סִפְסָלִים רַבִּים.

– מָה יֵצֵא מִזֶּה?

– שְׂיָבֹאוּ אֵלַי מִחֵר כֵּלָם וְאֵזוּ יִרְאוּ.

הִתְאַסְפוּ כֵּלָם מִלְּאֵי סִקְרָנוֹת. אֶפְרוֹן עָרַף עַל הַשְּׁלַחַן אֶת כָּל הַגְּבִינּוֹת וְאֶת כְּפָרוֹת הַלֶּחֶם הַרְבִּים שֶׁאַפָּה מִן הַקִּמַּח שֶׁחִסַּף וְאָמַר :

– אַתֶּם רוֹאִים, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַחֵדֵר הַזֶּה כְּדֵי לְאַרְחֵ אֶתְכֶם.

הִתְפַּלְאוּ כֵּלָם פְּלִיאָה רַבָּה וְנִתְקַפּוּ הַרְגָּשָׁה לֹא נוֹחָה.

– הֵאֵם הוּא טָרַח כָּל כֶּף הַרְבֵּה, חֲרַשׁ וְרָעַב, רַק בְּשִׁבִיל הַשְּׁטוּת הַזֹּאת?

– הֲרִי יֵשׁ לָנוּ אֶת הַבְּקָתוֹת שֶׁלָּנוּ וְאֶת הַלֶּחֶם שֶׁלָּנוּ – אָמְרוּ.

– אֲבָל אֲנִי אוֹהֵב אֶתְכֶם וְאֲנִי רוּצָה לְאַרְחֵ אֶתְכֶם אֲצִלִּי.

תָּמַחוּ כֵּלָם. יָשְׁבוּ נְבוֹכִים. וְהִמְאַרְחַ שְׂדֵלָם כָּל כֶּף עַד שֶׁאַכְלוּ קֶצֶת, אִם גַּם לֹא בְּרָצוֹן. לְאַכֵּל מִשְׁהוּ שֶׁלֹּא הָיָה פְּרִי עֲמֻלָּם עוֹרֵר בָּהֶם תַּחֲיוּשָׁה מוֹזָרָה.

הַחֵדֵר שֶׁבָּנָה אֶפְרוֹן הָיָה הַטְּרַקְלִין הַרְאִשׁוֹן, וְהַגְּבִינּוֹת וְכְפָרוֹת הַלֶּחֶם – הַכְּבוֹד הַרְאִשׁוֹן.

אֶפְרוֹן יָדַע מָה הוּא עוֹשֶׂה, הֵיטֵב יָדַע הַמְּמָזֵר.

הָאֲנָשִׁים לֹא הִחִלוּ לַחְקוֹתוֹ מִיָּד, אֲבָל הֵם דָּבְרוּ בִּינֵיהֶם וְחָשְׁבוּ עַל כֶּף. וְאֵלוֹ הַשֵּׁד כָּבֵד הַזְּמִין אוֹתָם אֵלָיו בְּפַעַם הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית וְכָל כֶּף שֶׁמַּח כְּשֶׁאַכְלוּ אֶת הַגְּבִינּוֹת וְאֶת הַלֶּחֶם שֶׁלוֹ עַד שֶׁעֲלָתָה בְּדַעְתָּם הַמְּחֻשָּׁבָה :

”זֹאת בְּוַדָּאי הַנָּאָה גְּדוֹלָה כַּאֲשֶׁר מִיִּשְׁהוּ אוֹכֵל מִן הַלֶּחֶם שְׁלִי”.

וְהֵם הִתְחִילוּ לִבְחוֹן אֶת הַדָּבָר בֵּינָם לְבִין עֲצָמָם :

– בּוֹא, קַח, תֹּאכַל, נִרְאָה אִם זֶה יִשְׁמַח אוֹתִי.

אֲבָל הֵם לֹא חָשׂוּ כָּל הַנָּאָה, לֹא זֶה שֶׁאַכֵּל וְגַם לֹא זֶה שֶׁנָּתַן שְׂיֵאכְלוּ מִשְׁלוֹ ; אֲמַנָּם הַרְאִשׁוֹן נִהְיָה קֶצֶת יוֹתֵר, אֲבָל גַּם הִתְבַּיֵּשׁ קֶצֶת.

הַנְּסִיּוֹנוֹת הָאֵלֶּה נִמְשְׁכוּ כָּל כֶּף הַרְבֵּה זְמַן, עַד שֶׁאִישׁ לֹא יָדַע לְבִסּוֹף אֶת לַחְמוֹ שֶׁל מִי אֲכָלוּ יוֹתֵר. וְלִמְרוֹת שֶׁלֹּא פָּרְצוּ מְרִיבוֹת בְּשֵׁל כֶּף, בְּכָל זֹאת פְּשֻׁטָה בְּכָל הַכֶּפֶר אֲוִירָה שֶׁל תַּרְעֻמַּת חֲרִישִׁית.

כַּאֲשֶׁר חִלְקוּ מִחֲדָשׁ בְּסוֹף הַשָּׁנָה אֶת הָאֲדָמָה לֹא יָדְעוּ מָה לְעֲשׂוֹת עִם אֶפְרוֹן : הֲרִי הֵיוּ לוֹ שְׁנֵי חֵדְרִים. אֲבָל אֶפְרוֹן בִּקֵּשׁ שֶׁלֹּא יִדְאָגוּ בְּגִלְלוֹ, שֶׁהוּא יִבְנֶה בְּרָצוֹן אֶת הַטְּרַקְלִין שֶׁלוֹ בְּחִלְקָה הַחֲדָשָׁה. אִזּוֹ לְמִי לָתֵת אֶת הַחִלְקָה עִם בְּקִיּוֹת שְׁנֵי הַחֵדְרִים? אֶפְרוֹן הִצִּיעַ לָתֵת אוֹתָהּ לְמִי שֶׁמִּדְבַּר יָפָה, מִפְּנֵי שֶׁיְהִיָּה נָעִים לְבוֹא לְבַקֵּר אֲצֵלוֹ. שְׂכַחְתִּי לְהוֹסִיף, שְׁמִי שֶׁמִּדְבַּר יָפָה הָיָה אָבִי אֲבוֹתֵיהֶם שֶׁל הַמְּשׁוֹרְרִים. וְשׁוֹב כְּעֵבֶר שָׁנָה וְתֵר אֶפְרוֹן עַל שְׁנֵי הַחֵדְרִים שֶׁלוֹ וְיַעַץ לָתֵת אוֹתָם לְמִי שֶׁהִמְצִיא אֶת הַשִּׁטָּה אִידֵךְ לְמַנֵּעַ אֶת הַסְּדָקוֹת פְּרָסוֹת הַסּוּסִים. לְאַחַר שְׁנַתִּים כָּבֵד הָיוּ בְּכֶפֶר





שלושה טרקלינים והאנשים התרגלו לאט לאט לאכל לחם שלא היה פרי עמלם ולהפיק רוח מהצלחותיהם וְכִּדְ הַחֲלוּ הַמְשׁוֹרֵר וְהַמְמַצִּיא לְהַתְנַשֵּׂא מֵעַל צְבוּר עֲמִיתֵיהֶם. וְהָרִי מָה שֶׁעָשָׂה אֶפְרוֹן לְמֵרְאִית עֵינָיו הָיָה כֹּל כֶּד תַּמִּים.

עֲשָׂרִים שָׁנָה עָבַד אֶפְרוֹן עַד שֶׁהֲצִלִּיחַ לְשִׁכְנַע אֶת הַתּוֹשָׁבִים שֶׁכָּדָאִי לָהֶם לְהַאֲכִיל אֶת הַמְמַצִּיא מִלַּחְמָם וְהוּא רַק יִמְצִיא כֹּל מִיָּנִי שְׁכֻלֹלִים.

– לַחֲרֹשׁ וְלַחֲלָב פְּרוֹת כֹּל אֶחָד מֵאַתְנֵנוּ יוֹדֵעַ – אָמַר אֶפְרוֹן – מִשֵּׁם כֶּד חֲבָל שֶׁהוּא יִבְזֶז אֶת זְמֵנוֹ עַל דְּבָרִים כְּאַלְהָה. יוֹתֵר טוֹב שִׁיְהִיָּה לוֹ פְּנָאִי רַב כְּדִי שִׁיִּכַּל לְהַמְצִיא הַרְבֵּה שְׁכֻלֹלִים חֲדָשִׁים.

כֹּלֶם הַבִּינֵנוּ שֶׁכֶּד צָרִיךְ לְהִיּוֹת. לְפִיכֶד כְּעֵבֶר חֲמִשִּׁים שָׁנָה הָיָה כְּבָר בְּכַפֵּר אָדָם אֶחָד לְפָחוֹת שְׁלֹא חֲרָשׁ, וְרַק עֶסֶק בְּשְׁכֻלֹל כְּלֵי הַעֲבוּדָה וּבִתְמוּרָה קִבֵּל אֶת הַכֹּל מִן הַמוֹכֵן; אָדָם שֵׁנִי רַק רָפָא כֹּל מִיָּנִי תַחֲלוּאִים וּבִתְמוּרָה קִבֵּל אֶת הַכֹּל מִן הָאֲחֵרִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ זְמַן לַחֲרֹשׁ, וְלֹא לְאָפוֹת, וְלֹא לְתַפֵּר, וְלֹא לְהַקְצִיעַ; אָדָם שְׁלִישִׁי רַק חִקָּה יָפָה אֶת קוֹלוֹת הַצְּפוּרִים וְנִמְסִים שְׁלֵמִים הָיָה מִתְהַלֵּךְ בַּיָּעַר, מִקְּשִׁיב לְקוֹלוֹת הַצְּפוּרִים וְאוֹכֵל אֶת לַחְמָם שֶׁל הָאֲחֵרִים. כֹּל הָאֲחֵרִים נֶאֱלָצוּ עִכְשָׁו לְהַפְיֵק יוֹתֵר תְּבוּאָה מִן הָאֲדָמָה וְלְאָפוֹת יוֹתֵר כְּפָרוֹת לַחֵם מִמָּה שֶׁצָּרְכוּ בְּעֲצָמָם.

כַּמוֹכֵן שֶׁהַכֹּל הַתְּפַתֵּחַ וְהַתְּקַדֵּם בְּמַהֲרֹת, מִפְּנֵי שֶׁכֶּל אֶחָד עֶסֶק בְּתַחוּם שְׁבוּ הָיָה מְכַשֵּׁר בְּמִיָּחַד.

אֶפְרוֹן הָיָה יָכוֹל לְמוֹת בְּשֶׁקֶט, כְּלוֹמֵר לַחֲזֹר אֶל הַשְּׂדִים. הוּא גַם קִבֵּל אוֹת הַצְּטִינּוֹת, הַנִּבְלָ...
עִכְשָׁו אַתֶּם מְבִינִים כְּבָר בְּעֲצָמָכֶם מָה קָרָה בְּהַמְשָׁךְ. כֹּל אֶחָד הַתְּחִיל לְחִיּוֹת לֹא מֵעַמֵּל כְּפִיו, אֲלֹא מְרוֹחֵי כְּשִׁרוֹנוֹתָיו. אוֹלַי זֶה לֹא הָיָה כֹּל כֶּד רַע אֲלֵמָלָה הַטְּרַקְלִין וְהַכְּבוֹד, שֶׁלְמַדּוֹ אֶת הָאֲנָשִׁים, גַּם אֶת אֵלֶּה שֶׁהֵיוּ חֲסָרֵי כֹּל כְּשִׁרוֹן, פְּשוֹט סֵתֶם כֶּד, לְאָכֵל בְּלִי לַעֲבֹד.

אֲפֵלוּ עֲרַמַּת נִיר גְּדוֹלָה לֹא הָיְתָה מְסַפִּיקָה לִי אֵלוּ רְצִיתִי לְסַפֵּר לְאֵט וּלְפִי הַסֵּדֵר אֵיךְ הַמְמַצִּיא הִרְאִישׁוֹן הָיָה לְמַשְׁרַד פְּטָנָטִים שֶׁל כֹּל מִיָּנִי שְׁכֻלֹלִים וּפְרָסוּמִים, כְּגוֹן אֲמָצְעֵי בְּטוּחַ לְהַסְרַת קִמְטִים; אֵיךְ מִן הַרוֹפֵא הִרְאִישׁוֹן נוֹצְרוּ רוֹפְאִים שֶׁהוֹדוֹת לְזִרְיוֹתָם זָכוּ לְפָרְסוּם – מִפְּנֵי שֶׁבְּמִשְׁשָׁה הַזְּמַן הַכֹּל הַתְּפַתֵּחַ בְּצוּרָה כְּזֹאת עַד שֶׁאָדָם אֶחָד לֹא הָיָה מְסַגֵּל לְהַבִּין אֶת מַעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם אַחֵר, לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַעֲרִיךְ אֶת תְּבוּנָתוֹ, אוֹ אֶת כְּשִׁרוֹנוֹ, אוֹ אֶת יוֹשְׁרוֹ; וְאֵיךְ מִן הָאָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁיָּדַע "לְדַבֵּר יָפָה" צָמְחוּ מְשׁוֹרְרִים, שֵׁיִשׁ לָהֶם הַשְּׂרָאָה גְרוּעָה בְּשִׁלוֹשׁ קוֹפִינְקוֹת לְשׁוֹרָה וְהַשְּׂרָאָה טוֹבָה בְּעֶשֶׂר קוֹפִינְקוֹת לְשׁוֹרָה, אֵיךְ נוֹצְרוּ סוֹפְרִים, עֵתוּנָאִים, כְּתָבִים, מוֹצִיאִים לְאוֹר, תּוֹסֵפוֹת חֲנֻם, תַּחֲרוּיּוֹת צְבוּרִיּוֹת וְכוּתְבֵי בְּקוֹרוֹת; אֵיךְ מִן הַחֲקִינְן הִרְאִישׁוֹן שֶׁל שִׁירַת הַצְּפוּרִים נוֹלְדוּ בְּטִיסְטִינֵי [זְמַר אוֹפְרָה אֵיטְלָקִי נוֹדַע, חֲבִיב הַפּוֹלְנִים], וְצוֹחֲנִיּוֹת תְּאֲטָרוֹן הִיסְטֵרִיּוֹת; אֵיךְ הַהֲתַמְחוּת הַגִּיעָה עַד כְּדִי כֶּד שֶׁבִּנֵי אָדָם מְרוֹיַחִים אֶת לַחְמָם תְּמוּרַת דְּבוּרִים מְלִיצִיִּים, תְּפִיסַת גְּנָבִים אוֹ הַגְּנָה עֲלֵיהֶם, סְרָסְרוֹת בְּמִיָּנִיקוֹת עִם מוֹזוֹן טוֹב, מְכִירַת פְּרִטִיסִים בְּחִזִּית הַתְּאֲטָרוֹן, הַנְּחַת אֲרֻנְקֵי פְתִיּוֹן אוֹ סִמוֹן מִמְחַטוֹת אָף.

יְהִיו נְחוּצִים לִי כְּרָכִים עֲבִים כְּדִי לְסַפֵּר אֵיךְ בְּגִלְל הַטְּרַקְלִין הִרְאִישׁוֹן צָמְחוּ לְשִׁמְחָתוֹ שֶׁל הַשְּׁטוֹן רְהִיטִים אֲפָנְתִּיִּים, שְׁטִיחִים, נְבִרְשׁוֹת, מְשֻׁרְתִים, דְּקָלִים, פְּלִירְטִים, בְּשָׂמִים, אוֹכְלֵי לַחֵם חֲסֵד, קְבָצֵי שִׁירָה בְּכְרִיכוֹת מְזֻהָבוֹת, אֲלֵבּוּמֵי גְלוּיּוֹת, בְּעֵלִים מְקוֹרְנִים וְכֹל מְגוֹן הַדְּבָרִים שֶׁאָדָם בְּיָמֵינוּ חוֹשֵׁב שֶׁהֵם הַכְּרָחִיִּים לְחַיִּים.

